

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2021 roku

Sąd Okręgowy w Toruniu, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Wojciech Modrzyński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Iwona Ziółkowska

po rozpoznaniu w dniu: 8 listopada 2021 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa: **M. Z. (1)**

przeciwko: **W. K.**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego W. K. na rzecz powódki M. Z. (1) kwotę 72.200 zł (siedemdziesiąt dwa tysiące dwieście złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty,
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
3. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5174,96 zł (pięć tysięcy sto siedemdziesiąt cztery złote dziewięćdziesiąt sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania,
4. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w T. kwotę 355,22 zł (trzysta pięćdziesiąt pięć złotych dwadzieścia dwa grosze) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Wojciech Modrzyński

IC 863/20

UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w T. wpłynął pozew M. Z. (1) przeciwko W. K. o zapłatę kwoty 100.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty oraz zwrot kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż dnia 8 sierpnia 2011 roku jej dziadek K. K. sporządził testament notarialny, w którym do całości spadku powołał swego wnuka W. K. (pozwanego). Jednocześnie tytułem zapisu zobowiązał pozwanego do zapłaty na rzecz powódki równowartości 1/3 części mieszkania wchodzącego w skład spadku położonego w T. przy ul. (...) w terminie dwóch lat od daty otwarcia spadku według stanu i wartości spadku na dzień jego otwarcia. W dniu (...) roku zmarł K. K.. Pozwany do dnia wytoczenia powództwa nie wypłacił powódce należnej jej 1/3 wartości mieszkania wchodzącego w skład spadku. Powódka na jednym a portali aukcyjnych znalazła ogłoszenie o sprzedaży mieszkania należącego do jej dziadka za kwotę 315.000 zł. W tej sytuacji zdaniem powódki za usprawiedliwione uznać należy żądanie zapłaty przez pozwanego na jej rzecz kwoty 100.000 zł tytułem równowartości 1/3 przedmiotowego mieszkania.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Zdaniem pełnomocnika pozwanego powódka nie wykazała w pozwie jego legitymacji biernej, bowiem w żaden sposób nie wykazała aby pozwany był spadkobiercą zmarłego K. K.. Zgodnie z art. 968 k.c. spadkodawca może przez rozporządzenie testamentowe zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby (zapis). Oznacza to, iż podmiotem zobowiązanym do wykonania zapisu jest jedynie spadkobierca. Powódka w żaden sposób nie wykazała, aby pozwany był spadkobiercą zmarłego K. K.. Pełnomocnik pozwanego wskazał, iż zgodnie z literalnym brzmieniem testamentu spadkodawca zapisał na rzecz wnuka L. K. i na rzecz wnuczki M. Z. (1) 1/3 wartości mieszkania. Z treści tego zapisu wynika, iż wolą zmarłego było obdarowanie pozostałych wnucząt równowartością 1/3 mieszkania (czyli po 1/6 części na rzecz każdego z nich) a nie po 1/3 części.

Pozwany zakwestionował także wskazaną wartość lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład spadku po K. K. i wniósł w tym zakresie o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego celem ustalenia rzeczywistej wartości lokalu.

Pismami z dnia 16 lipca 2020 roku (k-41) i 17 lipca 2020 roku (k-43) pełnomocnik powódki podtrzymała w całości żądanie pozwu i dołączyła uwierzytelniony odpis postanowienia z dnia 21 października 2020 roku stwierdzającego, iż spadek po zmarłym K. K. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 8 sierpnia 2011 roku nabył jego wnuk W. K. w całości z dobrodziejstwem inwentarza. Wskazała, iż w jej ocenie fakt dziedziczenia po zmarłym K. K. był między stronami okolicznością bezsporną i oczywistą. Zaprzeczyła także aby wolą zmarłego było wypłacenie powódce zaledwie 1/6 wartości spadku. Spadkodawca wielokrotnie powtarzał, iż ma troje wnucząt i zamierza obdarować je w równych częściach. Gdyby wolą spadkodawcy było zapisanie powódce równowartości 1/6 mieszkania, to niewątpliwie zapis taki znalazłby swe odzwierciedlenie w treści testamentu. Co więcej pozwany do momentu wszczęcia postępowania sądowego nigdy nie kwestionował faktu zapisu na rzecz powódki kwoty odpowiadającej 1/3 wartości mieszkania.

Na rozprawie strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 8 sierpnia 2011 roku K. K. sporządził w Kancelarii Notarialnej Notariusza A. K. testament, w którym do całości spadku powołał swojego wnuka W. K.. Jednocześnie W. K. oświadczył, iż zobowiązuje powołanego do spadku W. K. tytułem zapisu do wypłacenia na rzecz wnuka spadkodawcy L. K. i wnuczki spadkodawcy M. K. (1) kwoty stanowiącej równowartość 1/3 części wchodzącego w skład spadku lokalu mieszkalnego położonego w T. przy ul. (...).

Dowód: odpis testamentu k – 15 akt

K. K. zmarł (...) roku w T. i ostatnio stale zamieszkiwał w T..

Dowód: akt zgonu k – 6 akt (...)

Postanowieniem z dnia 21 października 2019 roku Sądu Rejonowy w T. stwierdził, iż spadek po K. K. zmarłym (...) roku w T. i ostatnio stale zamieszkałym w T. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 8 sierpnia 2011 roku sporządzonego w Kancelarii notarialnej Notariusz A. K. Rep. (...) otwartego i ogłoszonego przed Sądem Rejonowym w T. w dniu 19 października 2019 roku nabył wnuk W. K. w całości z dobrodziejstwem inwentarza.

Dowód: postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po K. K. k- 62 akt (...)

W skład spadku po K. K. wchodzi prawo własności lokalu mieszkalnego położonego w T. przy ul. (...) wraz z udziałem (...) w gruncie i częściach wspólnych budynku o wartości 216.600 zł na dzień otwarcia spadku tj. (...) roku.

Dowód: opinia biegłego D. A. k – 88 i opinia uzupełniająca k - 116

Przed śmiercią K. K. podkreślał, iż ma troje wnucząt i jego wolą zawsze było obdarowanie ich w częściach równych po 1/3 wartości mieszkania. Po śmierci spadkodawcy W. K. nie kwestionował prawa M. Z. (1) do uzyskania równowartości 1/3 mieszkania po dziadku.

Dowód: zeznania świadka M. Z. (2) k - 82 i n.

zeznania świadka L. K. k – 75 i n.

zeznania H. K. k – 72 i n.

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie zeznań świadków M. Z. (2), H. K., L. K., dołączone do akt dokumenty oraz opinię biegłego z zakresu szacowania nieruchomości D. A. (2).

Sąd uznał za w pełni wiarygodne zeznania świadków M. Z. (2), H. K. i L. K.. Zeznania te są spójne logiczne i konsekwentne. Świadcowie zgodnie potwierdzili, iż wolą zmarłego K. K. było obdarowanie wnuków w częściach równych po 1/3 każdego z nich.

W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd pominął wniosek przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. K. (2) wnioskowanego przez pełnomocnika pozwanego. Świadek ten został wskazany w odpowiedzi na pozew. Mimo wysyłania mu korespondencji na adres wskazany w odpowiedzi na pozew, nie odbierał on korespondencji zobowiązującej go do złożenia zeznań na piśmie. Niemożliwe okazało się również doręczenie mu korespondencji za pośrednictwem komornika. Pełnomocnik pozwanego zobowiązany do wskazania numeru PESEL świadka aby umożliwić komornikowi doręczenie korespondencji, nie wykonał tego zarządzenia w określonym terminie (z bazy (...) wynika, iż osób o nazwisku M. K. (2) w T. jest wiele i bez szczegółowych danych nie jest możliwe zweryfikowanie adresu). Należy podkreślić, iż świadek M. K. (2) jest ojcem pozwanego W. K.. Działania pełnomocnika pozwanego traktować należy jako swego rodzaju obstrukcję procesową wydłużającą czas trwania postępowania. Trudno bowiem przyjąć, iż pozwany nie był w stanie wskazać właściwego adresu własnego ojca w sytuacji, w której był w stanie zapewnić jego stawiennictwo na rozprawie zdalnej, bez formalnego wezwania. Próby przesłuchania tego świadka na piśmie wydłużyły czas trwania postępowania o kilka miesięcy. Nie budzi także wątpliwości, iż pojawienie się świadka M. K. (2) na rozprawie zdalnej obok pozwanego miało na celu wymuszenie jego przesłuchania w sposób odmienny niż pozostałych świadków, którzy swe zeznania składali na piśmie. W tej sytuacji Sąd uznał, iż w związku z niewskazaniem przez pełnomocnika pozwanego numeru PESEL świadka w określonym terminie upoważnia do pominięcia jego przesłuchania (art. 2352§1 pkt 6 k.p.c.). Wezwanie o wskazanie numeru PESEL świadka kierowane do pełnomocnika pozwanego nie zawierało co prawda rygору. Nie budzi jednak wątpliwości, iż pozwanego reprezentował profesjonalny pełnomocnik. Jego obowiązkiem jest składanie wniosków dowodowych kompletnych, tzn. nie zawierających braków uniemożliwiających przeprowadzenie tych dowodów. Zatem brak reakcji pełnomocnika wzywającego do wskazania określonych danych umożliwiających doręczenie wezwania świadkowi upoważnia Sąd do pominięcia dowodu z jego przesłuchania. Podkreślić należy, iż rolą pełnomocnika reprezentującego stronę jest składanie wniosków dowodowych na poparcie twierdzeń strony. Brak aktywności w zakresie postępowania dowodowego może

prowadzić do negatywnych skutków procesowych dla strony. Sąd w postępowaniu cywilnym, tylko wyjątkowo, w szczególnych okolicznościach może prowadzić postępowanie dowodowe z urzędu. W sytuacji, w której strony są reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników naruszenie powyższych reguł mogłoby naruszać zasadę równego traktowania stron i wiązać się z zarzutem braku bezstronności Sądu poprzez faworyzowanie jednej ze stron.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne złożone do akt dokumenty. Żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości. Prawdziwość tych dokumentów nie budziła również wątpliwości sądu.

Sąd uznał za w pełni wiarygodną opinię biegłego D. A. (2) ustalającą wartość lokalu mieszkalnego wskazanego w testamencie spadkodawcy. Opinia ta jest spójna, rzetelna i w pełni odpowiada tezie dowodowej określonej przez Sąd. Biegły ma wieloletnie doświadczenia w zakresie szacowania nieruchomości. Dokonując wyceny uwzględnił wszystkie istotne elementy kształtujące wartość przedmiotowego lokalu mieszkalnego.

W omawianej sprawie spór ogniskował się przede wszystkim wokół interpretacji testamentu K. K.. Zdaniem powódki wolą zmarłego było uczynienie zapisów na rzecz dwójki swoich wnucząt, które nie zostały powołane do dziedziczenia równowartości po 1/3 części wchodzącego w skład spadku mieszkania. Zdaniem pozwanego testament i znajdujący się w nim zapis odczytywać należy literalnie, co oznacza, iż wolą zmarłego było zapisanie 1/3 wartości mieszkania dwójce wnucząt, w tym powódce. W tej sytuacji powódka uzyskiwałaby prawo do 1/6 wartości mieszkania, a nie do 1/3.

Zarzuty pozwanego co do braku legitymacji biernej, wobec przywołania postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po K. K. stały się bezprzedmiotowe.

Zgodnie z art. 968§1 k.c. spadkodawca może przez rozrządzenie testamentowe zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby (zapis zwykły). Zapis zwykły stanowi typ rozrządzenia testamentowego, poprzez które spadkodawca zobowiązuje spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby. Rozrządzenie testamentowe określane przez ustawodawcę mianem zapisu zwykłego polega na nałożeniu obowiązku spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby. Powszechnie przyjmuje się, że świadczenie takie może polegać na działaniu lub zaniechaniu. Gdy idzie o rodzaje świadczeń, to mogą to być świadczenia podzielne lub niepodzielne, jednorazowe, okresowe lub ciągle, dotyczące rzeczy oznaczonych co do tożsamości lub co do gatunku (M. Zelek, w: M. Gutowski, Komentarz KC, t. 2, 2016, s. 1616; M. Pazdan, w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 2, 2021, art. 968, Nb 24).

W omawianej sprawie spadkodawca w testamencie z dnia 8 sierpnia 2011 roku, zobowiązał powołanego do spadku W. K. do wypłacenia na rzecz: wnuka spadkodawcy L. K., syna A. i H. urodzonego (...) w T. oraz wnuczki spadkodawcy M. K. (1) (obecnie Z.), córki P. i H., urodzonej (...) w T., kwoty stanowiącej równowartość 1/3 części wchodzącego w skład spadku lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), położonego w T. przy ul. (...) w terminie 2 lat od daty otwarcia spadku. Przedmiotowy zapis budzi wątpliwości, w zakresie wskazania czy wolą spadkodawcy było wypłacenie dwójce zapisobierców łącznie 1/3 wartości mieszkania czy po 1/3 równowartości mieszkania na rzecz każdego z nich. Zgodnie z art. 948 §1 i 2 k.c. testament należy tak tłumaczyć, ażeby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy. Jeżeli testament może być tłumaczony rozmaicie, należy przyjąć taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść. W ocenie Sądu Okręgowego interpretacja zapisu zawartego w testamencie wskazuje, iż wolą spadkodawcy było

dokonanie zapisu na rzecz wskazanych zapisobierców po 1/3 części równowartości wchodzącego w skład spadku mieszkania. Wskazać należy, iż K. K. miał troje wnucząt – spadkobiercą W. K. i zapisobierców L. K. i M. Z. (1). Jak wynika z zeznań świadków intencją spadkodawcy zawsze było równe obdarowanie swoich wnuków na wypadek śmierci.

Po drugie wskazać należy, iż brak w zapisie testamentowym wskazania „po 1/3” w miejscu „1/3” części równowartości mieszkania stanowi przeoczenie Notariusza sporządzającego testament. Nie budzi wątpliwości, iż notariusze przy sporządzaniu testamentu starają się możliwe najdokładniej i najprecyzyjniej odwzorować wolę spadkodawcy. Zapisy zawarte w aktach notarialnych są precyzyjne i stanowcze, szczególnie tam gdzie jest to istotne z punktu widzenia ewentualnych rozliczeń między stronami wskazanymi w treści aktu notarialnego. Trudno zatem przyjąć aby notariusz sporządzająca testament i wskazując, jak chce tego pełnomocnik pozwanego, nie wskazała w jakich częściach każdy z zapisobierców były upoważniony do żądania wypłaty mu części wartości mieszkania. Gdyby wolą spadkodawcy było obdarowanie zapisobierców tylko równowartością 1/3 części mieszkania, to niewątpliwie w akcie notarialnym znalazłby się zapis informujący, iż zapisobiercy mają prawo do określonych części tej kwoty (czyli wskazano by, że mają prawo do równowartości 1/6 części mieszkania, lub przysługuje im powyższa kwota w innych częściach). Brak takich zapisów wydaje się potwierdzać, iż wolą spadkodawcy było obdarowanie przez zapis i powołanie do dziedziczenia swoich wnuków w częściach równych.

Jak wynika z treści sporządzonej opinii wartość przedmiotowego lokalu wynosi 216.600 zł. Oznacza to, iż 1/3 wartości lokalu wynosi 72.200 zł.

Mając powyższe uwagi Sąd zgodnie z powołanymi wyżej przepisami i treścią zapisu testamentowego zasądził powyższą kwotę wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22 czerwca 2020 roku. O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z art. 481§1 k.p.c. przyjmując termin doręczenia odpisu pozwu jako datę początkową ich naliczania. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu, jako nieudowodnione co do wysokości.

O kosztach postępowania Sąd orzekł stosownie do art. 100 k.p.c. przyjmując stosunkowe rozdzielenie kosztów między stronami w zależności od stopnia, w którym każda wygrała i przegrała sprawę. Powódka wygrała sprawę w 72,2% i przegrała w 27,8%. Koszty w niniejszej sprawie wynosiły łącznie 6238,24 zł (opłata od pozwu – 5000 zł, wynagrodzenie biegłego – 1166,04 zł i 72,20 zł z tytułu doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika). Skoro powódka wygrała w 72,2% sprawę to winna proporcjonalnie odzyskać kwotę 4504,00 zł ($6238,24 \text{ zł} * 72,2\% = 4504,00$). Pozwany wygrał natomiast sprawę w 27,8%, co stanowi równowartość kwoty 1734,24 zł. Po wzajemnym potrąceniu obu kwot finalnie pozwany winien zwrócić powódce kwotę 2769,76 zł. W analogiczny sposób należało rozliczyć wynagrodzenie pełnomocników. Zgodnie z taryfikatorem radcowskim i adwokackim wynagrodzenie pełnomocnika przy tej wartości przedmiotu sprawy wynosi 5417 zł (z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa). Powódka ma prawo do odzyskania proporcjonalnie do stopnia w jakim wygrała sprawę kosztów swego pełnomocnika tj. kwotę 3911,10 zł, natomiast pozwany kwotę 1505,90 zł ($5417 * 72,2\% = 3911,10$; $5417 * 27,8\% = 1505,90$). Po wzajemnym potrąceniu obu kwot pozwany winien zwrócić powódce 2405,20 zł. Oznacza to, iż powódka winna otrzymać od pozwanego łącznie 5174,96 zł. Powódka w pełni opłaciła obciążające ją koszty. Pozwany nie uiścił zaliczki na biegłego, wpłacił natomiast 300 zł tytułem kosztów doręczenia korespondencji. W tej sytuacji należało pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 355,22 zł (różnicę pomiędzy kosztami do poniesienia których został zobowiązany, a wpłaconą zaliczką).

SSO Wojciech Modrzyński